

Article Arrival Date

06.05.2021

Article Type

Research Article

Article Published Date

25.07.2021

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.51296/newera.112>**TOPLUMSAL DEĞİŞİM VE YETENEK İLİŞKİSİ: JOHN DEWEY***SOCIAL CHANGE AND TALENT RELATIONSHIP: JOHN DEWEY***Selda Dağ ALTINTAŞ**

Kıbrıs Batı Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü

s.altintas@cwu.edu.tr, Gazimağusa KKTC

ORCID: 0000-0002-9329-9261

Songül Barut DEMİR

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Bölümü,

songul.barut@gmail.com, Gazimağusa KKTC

ORCID: 0000-0002-0859-550X

ÖZET

Araştırmanın konusu günümüzü derinden etkileyen insan ve yetenek kavramlarını açıklayan eğitim filozoflarından John Dewey ele alınmıştır. Araştırmada John Dewey'in felsefe bakışı ile eğitim ve yetenek üzerine düşünceleri açıklanmıştır. Araştırmanın bir diğer amacı ise uygulanan eğitim sistemiyle, kişilerin geliştirilmesi mümkün olan veya keşfedilmemiş yetenekleri arasındaki ilişkinin açıklanmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Değişim, Yetenek, Doğa ve Eğitim.

ABSTRACT

The subject of the study was discussed by John Dewey, one of the educational philosophers who explained the concepts of human and ability that deeply affect our day. The research explain John Dewey's philosophy perspective and his thoughts on education and talent. The aim of the study is to explain the relationship between the implemented education system and the possible or unexplored abilities of individuals.

Keywords: Social Change, Talent, Nature and Education.

GİRİŞ

John Dewey, yaşayarak ve yaparak öğrenmeyi temel eğitim felsefesi haline getirmiştir ve bu eğitim bakış açısını kendi gayretleri ile açmış olduğu laboratuvar okulunda hayata geçirmiştir. Dewey'in laboratuvar okulunda pek çok alanda uygulamalı dersler verilmiştir ve bu okuldan elde edilmiş olan uygulamalı eğitim tecrübeleri daha sonra yapılan eğitim faaliyetlerine yol gösterici olmuştur. Bunun yanı sıra Dewey, laboratuvar okulunda sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya ile ilgili ders uygulamalarını faaliyete geçirmiştir ve bunun sonucunda ise yeni yaklaşımların meydana gelmesine neden olmuştur. Dewey, sahip olduğu eğitim bakış açısıyla

sosyal bilgileri derinden etkilemiş olup, sosyal bilimler yaklaşımlarının oluşmasında önde gelen kişilerden olarak tarihteki yerini almaktadır.

Bireysel çeşitlilikleri, ilgileri ve yetenekleri önemseyen bir toplum devamlı bir değişime uğramaktadır ve devamlı olarak bir uyum sağlama süreci içerisinde bulunmaktadır. Dünyanın değişiminin sürekli olduğu gözlemlendiğinde, verilen bu emeğin gerekli ve yerinde bir karar olduğu görülmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda, Tanzimat dönemi öncesinde çocukların kişisel ilgilerine ve yeteneklerine yeteri kadar önem verilmemiştir. Çocuğu, eğitenin olması gerektiği gibi şekillendirdiği bir balmumuna benzetilmiştir. Bu bakış açısı ile Gazali'nin "İhyaül'ulüm" isimli eserinde açıklanmaktadır. Ülkemizde ise bu bakış açısı, 18. yy. Ali Efendi tarafından yazılmış olan, "Ahlak-ı Alai" isimli eserinde ve 20. yy. başlarında Şeref Bey'in yazmış olduğu "İlim-i Ahlak" isimli eserlerinde yinelenmektedir.

Eğitim, kişinin kendi yaşantısı sonucunda oluşan istendik tarafındaki davranışın değişmesidir (Ertürk, 1982). Yapılan bu tanım Türkiye'de yaygın bir biçimde kullanılmaktadır ve genellikle eğitim kavramının tanımlarında, kişide davranış değiştirme veya davranış geliştirme süreçleri vurgulanmaktadır. Yeşil (2004) eğitimi; yalnızca bilgi vermek değil aynı anda kişiyse sosyal açıdan rehberlik etme ve kişinin davranışlarının geliştirmesinde bir süreç olarak tanımlamıştır. Eğitim, kişinin olumlu değerlerdeki davranışlarında meydana gelen süreç olarak tanımlanmaktadır (Tezcan, 1985). Bilasa ve Taşpınar (2016) ise eğitimi, yaşam boyu devam eden bir süreç olarak tanımlamaktadır. Yıldırım ve Şimşek'e (2008) göre eğitim; davranış örüntülerini değiştirme, geliştirme ve bu örüntülere katkıda bulunabilme sürecidir. Sevim (2018) ise eğitim kavramının derinleştirebilmek için bu konunun genel hatlarıyla bilinmesi gerektiğini söylemektedir.

Eğitsel gelişmenin üç ana unsuru şu şekilde verilmektedir:

- a) Bedensel organların doğuştan getirilen yapısı ile bu organların işlevi,
- b) Bu organların başka kişilerin desteğiyle harekete geçmesi,
- c) Çevreyle direkt olarak girilen etkileşim.

Bu belirleme şüphesiz kesin olmaktadır. Aynı şekilde Rousseau'nun cümleleri de doğruluk içermektedir:

- a) Kişinin normal gelişim göstermesinin bu üç ana unsurun birbirleriyle etkileşimli olmaları sonucunda mümkün olduğu,
- b) Doğuştan getirilmiş olan fiziksel organların özellikleri dikkate alınmasıdır.

Dewey, üç unsurunu tek tek ele almasından dolayı Rousseau'yu eleştirmektedir. Dewey, bütün unsurların genel olarak alınması gerektiğini savunmaktadır. Dewey'in eleştirdiği diğer husus ise, doğumla gelen yeteneklerin ve organların kendi kendilerine gelişebilecekleri düşüncesidir. Dewey, bu yeteneklerin ve organların kullanılarak geliştirildiğini dile getirmektedir.

Toplum içerisinde karmaşıklık artış gösterdikçe, yeni yetişen kişilerin kapasiteleri ile yetenekleri koruyacak, geliştirecek özel bir çevrenin oluşturulması zorunlu olmaktadır. Bu çevrenin üç önemli görevi şu şekilde verilmektedir:

- Toplum içerisinde dirençli olan görenekleri ve gelenekleri ülküleştirmek ile arılaştırma,
- Geliştirilmesi istenilen yeteneklerin meydana gelme sebeplerini yalın hale getirmek ve düzenlemek,

- Kendi kendilerine kaldıklarında, etkisinde kaldıkları çevre içerisinde daha dengeli ve çok daha geniş bir çevre oluşturabilme gücü kazanabilme,

Doğa ve Eğitim

Kendi eğitim anlayışını yaratan Dewey, geleneksel verilen eğitimin tersine, kişiyi istenilen şekli verilen bir balmumu olarak düşünmemektedir. Dewey, kişinin doğasını önemseyen, bir anlayışı benimsemiştir. Bu anlayışı geleneksel olarak verilen eğitimin bir alternatifi olarak görmüştür. Ortaya çıkardığı bakış açısını meydana getirirken, en çok Rousseau'nun etkisinde kaldığı görülmektedir. Dewey, eğitim reformistlerinin kendilerini çevreleyen eğitimin ölçeğini bulabilmek adına doğaya eğilim gösterdiklerini belirtmiştir ve bu reformistlere göre bütün gelişmelerin yasaları ve amaçları doğa tarafından belirlenmiştir. Bunun sonucunda ise yapılacak en iyi şey doğayı gözlemlemek ve doğaya uyum göstermektir.

Dewey, eğitim hakkındaki görüşlerini şu şekilde belirtmektedir: “Yeteneklerin ilk ortaya çıkışı büyük önem taşımaktadır. İlk olarak çocukluk döneminde oluşan eğilimlerin ele alınış yöntemi, daha sonra ise yeni oluşacak yeteneklerin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır”.

Rousseau'nun belirttiği gibi eğitimi, yeteneklerin ve öğrenimlerin doğal bir gelişim göstermesi olarak görmektedir ve çocuğun doğal olarak gelişimi içinde yetişkin bireylerin yaşamına hazırlanabileceği düşüncesini önemsemektedir. Dewey ve Rousseau ortaya çıkan gelişimin doğal, belirli bir süreyi içereceğini belirtmektedirler. Ayrıca çocukların bir sonraki dönemi olan yetişkinliğe adım atmadan önce çocukluklarını yaşamalarını gerektiğini söylemektedirler.

Bir kişinin başarılı olması için doğru bir amacı olması gerekmektedir. Doğru ve geçerli amacı, bir kişide meydana getirmek ise eğitimcinin başlıca görevleri arasındadır. Bu yüzden doğumla beraber gelen özellikler önemsenmelidir.

Dewey, ders içeriğinin öğrenci ile eğitici için farklı algılandığını belirtmektedir ve içerik öğrenci tarafından imkân iken, eğitici için ise bilinen bir olgu olarak açıklanmaktadır. Eğitici tarafından oluşturulan ders içerikleri algılanması zor olmayacak bir konumda olmalıdır. Öğretmen, öğrencinin dikkatini zihinsel olarak tepkisine, tutumuna doğru yöneltmelidir.

Dewey, fikirlerini, oluştururken topluluğun gereksinimlerini yerine getirirken topluluğun gelişebilmesi, bireyin topluma uyum sağlaması konularına daha çok önem vermiştir. Bunun için Dewey'in pragmatizmi, aktivite ve bilgi arasında süreklilik, bilmek ile eylem içerisinde arasında güçlü bir bağ olduğu fikrini içermektedir (Peters, 1952).

Dewey'in eğitim için gösterdiği bu yaklaşımlar zaman içerisinde isimlendirilmiş, ismi daha önceleri “İlerlemeciler” diye, arkasında da devamı olarak adlandırılan ve içerisinde Isaac Bergson, Theodore Brameld, George Counts, ve Barold Rugg'unda bulunduğu “Yeniden İnşacılık” olarak nitelendirilmekte olan eğitim akımları açıklanmıştır. Sonuç olarak iki akımında dayanmış olduğu felsefe ise pragmatizm olarak açıklanmaktadır (Sönmez, 1991).

Çocuk, bilgileri başkası tarafından değil, kendi kendine yetmeli ve kendisi öğrenmeli ve araştırmalıdır. Belirtilen bu düşüncelerinden dolayı Dewey'in okul ile öğretmen kavramlarına karşı olduğu manası çıkarılmamalıdır. Dewey, gerçekte çocuklara bilgileri yığan, onların boynunu eğdiren ve onları edilgen konumda bırakan öğretmenler ile okulların karşısındadır. Dewey'in tasarladığı okul, geniş toplumların hayatını yansıtan bilimin, tarihin ve sanatın etkisi halinde faaliyetleri sürdüren küçük topluluk olarak açıklanmaktadır. Çocuk ise bu topluluğun bir parçasıdır (Kansu, 1952). Öğrenme yaşantı aracılığıyla gerçekleşmektedir. Öğrencinin zengin yaşantı deneyimi edinmesi sağlanmalıdır. Bu zorlayıcı şekilde aktarılmadan, çocukta öğrenmeye karşı ilgi uyandırılarak yapılması sağlanmalıdır (Sönmez, 1991).

Bir olaya göre, bir gün Dewey küçük oğluyla birlikte çamurlu suda yürümekteydi. Dewey'in suratında ne yapacağını bilmediği anlaşılıyordu. Dewey'in bu tavrını gören bir arkadaşı; "Çocuğu sudan çıkarmalısın John, eğer yapmazsan çocuk hasta olacaktır" demişti ve John arkadaşına şu cevabı vermişti: "Çocuğu bu çamurlu sudan benim çıkarmamın bir faydası kesinlikle yoktur. Önemli olan onun bu çamurlu sudan çıkmayı arzu etmesini sağlamak gerekeni yapmaktır" şeklinde düşüncesini dile getirmektedir (Sönmez, 1991).

Dewey'e kadar hiçbir eğitimci, eğitimin sosyal yanıyla onun gibi yakın olarak dikkate almamıştır (Baltacıoğlu, 1964). Dewey'in algısı işlevsel ve genetik olmasıyla beraber, aynı anda sosyal olarak açıklanmaktadır. Çocuğu sosyal hayata hazırlayabilmek adına en elverişli çevre yaşamın kendisi olmaktadır. Yapılması gereken öncelikli olarak, çocuğu sosyal yaşam koşullarına elverişli çevre içerisinde destek sağlamaktır. Çocuklarında yetişkinler gibi yaşamla bağ kurmaya hakları bulunmaktadır. Eğer istenilirse okullar sosyal çevre haline getirilerek açıklanabilir. Dewey "Okul ve Topluluk" isimli kitabında bunun nasıl yapılması gerektiğini göstermektedir (Kanad, 1974).

Dewey'de eğitimin toplumsal yapısı ve işlevselliğinin mecburi sonucu olarak açıklamaktadır. Kişi, toplumun bir parçası olduğundan dolayı, bağlı olduğu topluma faydalı olabilecek bir biçimde hazırlamak gerekmektedir. Bu nedenle okul, topluluk yaşantısının anlamlı bir şekli olmalıdır ve ekonomik sıkıntıdan uzak ve toplumsal bilginin, gücün gelişebilmesi gerekli çalışmalar yapılmalıdır (Smith, 1967).

Dewey; "Uygarlığın geleceğinin bilimsel düşünme alışkanlığımızın ile yayılmasına ve aktarılmasına bağlı olduğunu" açıklamış ve Dewey'in belirttiği olduğu bilimsel yöntem günümüzde de geçerliliğini ve önemini korumayı sürdürmektedir (Kanad, 1974).

Geleneksel Eğitim

Dewey okulun, sınavların, ders müfredatlarının, dersliklerin ve sınıf içi oluşturulan kuralların aile ortamından ve diğer kurumlardan bütünüyle farklı ve kopuk bir yapı içerisinde olduklarını belirtmektedir. Daha önceleri faydalı sayılan beceriler ile bilgilerin klasik eğitiminin içeriği ve konu şeklinde yeni jenerasyonlara aktarılması, geçmişte belirlenmiş olan davranış kurallarına elverişli alışkanlıkların kazandırılması, öğrencilerin öğretmenleriyle ve birbirleriyle olan ilişkilerinin belirlenebilmesi olmak üzere geleneksel olan eğitimin 3 özelliğinin esas gerekçesi, genç kuşakların almış oldukları eğitim onları gelecek zamanda alabilecekleri sorumluluklara karşı hazır hale getirmektir. Dewey; deneyimin niteliğini iyi yönlü olarak belirtmektedir. Bunlardan ilki, deneyimlerin yaşanan ortama ve çağa uygun olmadığı, diğeri ise ilerleyen zamanlar içerisinde etkili olup olmayacağıdır. Bunun yanında genellikle tüm deneyimler kişinin yalnız olarak yaşayıp, ölmediği gibi tek başına oluşup, yok olmamaktadır. Bu anlamda eğitimin deneye dayanan asıl problemi ise diğer deneyimler adına yaratıcı ve verimli olarak aktarılan deneyimlerin seçiminin yapılmasıdır.

Geçmişte faydalı bulunan beceriler ile bilgilerin klasik eğitimin içeriği ve konu olarak bir sonraki kuşaklara aktarılması, daha önceden belirlenmiş olan davranış şekline uyan alışkanlıkların edindirilmesi, öğrencilerin öğretmenleri ve birbirleri ile olan ilişkilerinin tespit edilmesi olmak üzere geleneksel eğitimin üç özelliğinin esas amacı, gençlerin almış oldukları eğitim doğrultusunda onları gelecek zamanda alabilecekleri sorumluluk duygusuna karşı hazır hale getirmektir. Geçmişten aktarılmış olan davranış kurallarıyla beraber öğrenciler içerisinde almaya eğilimlik, itaat ve usluluk olarak belirli davranış şekilleri oluşmaktadır. Bu geleneksel eğitim süreci içerisinde ders kitapları bilginin aktarıcıları rolünü üstlenip, eğitimciler ise öğrencilerin belirtilen ders kitapları ile verimli bir iletişim içerisinde girmesini sağlayan yol gösterici rolüne bürünmektedirler.

Dewey, yetişkinlerin beceri, bilgi ve deneyim seviyeleriyle gençlerin becerileri ile bilgileri arasındaki fark çok fazladır. Öğrencilerin uzun çalışmalar sonucunda meydana getirilmiş bilgi fazlalığını algılamaları ve öğrenmeleri bile çok zor iken, kendi yaşamlarında faydalanmaları ise neredeyse mümkün değildir. Geleneksel eğitim içerisinde öğrencileri görevi yalnızca öğrenmektir. Belirtilen bu öğrenme kavramı yalnızca kitapların içerisindeki bilgilerin olduğu şekilde öğrenilmeden ezberlenmesi manasını taşımaktadır. Bu düşünceye göre öğrenilmesi gereken bilgi durağan bir bilgidir.

Dewey, diğer bir yönden, okullarda tecrübenin anlatılmadığı, yalnızca sade bilgi aktarıldığını da söylemek amacıyla olmadığını şu şekilde açıklamaktadır: “Açık bir şekilde belirtmese bile, geleneksel eğitim sınıfının, öğrencilerin tecrübe ve yetenek kazanmadıkları bir yer olarak düşünülmesi kesinlikle kabul edilmemelidir”. Dewey, açıklanan husustaki güçlülüğün deneyimin bulunmamasında olmadığını, yanlış veya kusurlu bir şekilde olmasından oluştuğunu düşünmektedir. Deneyim, başka bir deneyime neden olabilecek şekilde seçilmelidir ve öğrenciye aktarılmalıdır.

İlerlemeci Eğitim

İlerlemeci eğitim anlayışının kökeni Dewey’in eğitim felsefesine kadar uzanmaktadır. İlerlemeci eğitim modeli, klasik eğitimin noksanlıkları üzerine kurulmaktadır ve Dewey ilerlemeci metodunun yararlarına değinmektedir.

İlerlemeci eğitim anlayışında tartışmaya dayalı sorular oldukça fazladır. Bu sorulardan birkaçı ise şöyledir: Deneyimin özünde, kendi içeriğini ilerlemeci bir şekilde düzenlemeye yönelik genetiksel bir eğilim olup olmadığıdır? Konu çerçevesi ve düzenlemesinin deneyim içerisindeki önemi ne anlama gelmektedir? Bir başka açıklanması gerekli konu ise deneyimin aktarılmasının yapılmasıdır. İlerlemeci eğitimin “deneyimleyerek öğrenebilme” ilkesi, her şeyi kendi kendine keşfedebilmek manasına gelmemektedir. Daha tecrübeli olan öğretmenin, tecrübelerini aktarması gerekmektedir ancak bu eylemi yaparken öğrencinin de tecrübe etmesine izin vermelidir. Dewey’e göre belirtilen bu anlayış, felsefi bir zemine oturtularak açıklanmasıdır aksi takdirde bu ilkenin dogmatik olabilme tehlikesi bulunmaktadır. Dewey; “Özgürlük kavramı üzerine kurulu olarak övünen bir eğitim felsefesinin en az kendisinin karşı çıktığı geleneksel eğitim anlayışı kadar dogmatik bir hale gelebileceğini söylemek herhalde çok zor olmayacaktır” diyerek kısa bir biçimde uyarılarını aktarmıştır.

İlerlemeci eğitimde açıklanması gereken önemli konu ise çocuğun kabiliyetlerini keşfedip, çocuğun kapasitesine göre bir eğitime tabi tutabilmektir. Bunun için öğretmen ile kitabın ağırlığının azaltılıp, öğrencinin yaşantıyı aracısız deneyimlenmesi sağlanmalıdır. Dewey bu konu hakkında şunları söylemiştir: “... başlangıç dersindeki faaliyet insanın göz önünde bulundurulması gereken şey, bu faaliyetin esas amacının öğrenciyi eğlendirmek ya da –bir yan ürün olarak ortaya çıksa bile- ona istemediği halde bilgi aktarmak ve beceri kazandırmak değil, tersine öğrencinin aracısız yaşantısını zenginleştirmek ve genişletmek, zihinsel ilerlemeye duyulan ilgiyi uyandırmak ve onu canlı tutmaktır” (Hotaman, 2010:98).

İlerlemeci görüş, özgür eğitim anlayışını benimsemektedir ve bizlere ünlü Antik Yunan filozofu Sokrates tarafından yüzyıllar önce söylemiş olduğu gibi kendini anlama imkânı verecektir. Bize göre “Kendini tanı ve anla” cümlesi Sokrates’in söylemiş olduğu çok bilinen ama az hatırlanan ve anlaşılmalı sözlerinin başında gelmektedir. Çünkü genel olarak herkes kendisini tanıdığını sanmaktadır ve bu söz üzerinde düşünme gereği duymamaktadır. Oysa bu sözde anlatılan tanım aslında çok geniş bir anlama sahiptir. Kendini tanımak anlamı kişinin kendi ihtiraslarını, zevklerini, eğilimlerini, kendine bile itiraf edemediği zayıflıklarını ve yeteneklerini keşfetmesi olmasıdır. Bu kolay bir iş değildir bunun sebebi ise insanın kendisini gizleyebilen bir varlık olmasıdır.

Bir yeteneğin ortaya çıkabilmesi, hiçbir baskının olmadığı durumlarda her türlü yeteneği ortaya çıkartmaya yönelik yaşantılardan tecrübelenme durumudur. Tecrübeyi meydana getiren öğrenci, kendi tecrübesinde noksan kalan yanlış olan yanları yaşamı içerisindeki örneklerine bakarak belirlemeye çalışacaktır. Bunun sonucunda ise öğrencinin aklında bir sorun oluşmaktadır, problem ise öğrencinin kendisinin sorunudur ve bu sebepten dolayı o sorunu çözebilmek için kendisini ve çevresini gözlemleme başlamaktadır.

Dewey gözleme yeteneği hakkında şöyle söylemektedir: *“İnsan, gözleme yeteneğini çalıştırmak için kafaya (tıptı elektrik düğmesini açmak gibi) basmakla kesin ve kapsamlı gözlemlerde bulunamaz. Başka bir deyişle, gözlem yapmayı istemekle gözlem yapamayız, fakat elin ve gözün genişletilmiş kullanımını gerektirebilecek biçimde yapay bir şeylerimiz varsa, insan o zaman doğal bir biçimde gözler. Gözleme bir sonuçtur; içerik ile duyuların karşılıklı etkilemelerinin ürünüdür. Bu nedenle gözleme yeteneği, söz konusu olan içeriğe göre değişir. Öğrencinin hangi içeriği gözlemesi ve bellemesi gerektiğini belirlediğiniz sürece belleme ve gözleme yeteneklerini olabildiğince geliştirmeyi bir amaç olarak ortaya koymak boşunadır.”* İnsanoğlunun sahip olduğu bütün bu potansiyeller, ancak kendini özgür hissettiği, kendini korkmadan ortaya koyabildiği bir eğitim ortamında ortaya çıkmaktadır. İlerlemeci eğitimin amacı da bu olmaktadır (Dewey, 1966:262).

Dewey, öğrencilerin doğasının bulunduğu, bu doğanın birtakım konulara daha yetenekli veya ilgili olmasını gerektiğini düşünmektedir. Genel olarak herkese uygulanmakta olan standart eğitim ilgileri harekete geçiremeyeceği için yeteneklerinde meydana gelmesinde sorun olmaktadır. Öğretmenin sorumluluğu ise eğilimleri ve yetenekleri ortaya çıkmasını sağlamak ve gelişmesi için imkanlar tanımasıdır.

Sonuç

Bir sistem filozofu olmayan Dewey’in felsefi bakış açısı, karşılaşılmakta olan yetenek sorunlarının çözümünü sağlayabilecek yöntem önerilerinden meydana gelmektedir. Bu bağlam içerisinde Dewey’in bu bakış açısıyla aktarabilmek için değişik konulardaki düşünceleri ve görüşleri derlenip, felsefi bir çerçeve içerisinde açıklanmıştır. Dewey’in felsefesinin ana özelliği ise pratik karakterli olmasıdır. Dewey, Kantçı bir yaklaşımla, aşkın bir hakikati kabul etmemektedir ve bilgiyi deneyim ile sınırlandırmaktadır. Dewey’in bir diğer bakış açısı ise hakikati kabul etmeyen bu bakış açısının zaman içerisinde yargıda bulunmayı bile engelleyecek bir şüpheciliğe varacağını düşündüğünden dolayı bu duruma engel olabilecek bir sınırlama belirlemektedir. Bu ölçüde göre ise bilginin değeri insana sağladığı yarar (pragma) ile belirlenmektedir. Bu düşüncesinden dolayı Dewey pragmatist bir filozof olarak tanınmaktadır.

Dewey’in önemli olduğu eğitim sistemine göre kişi kendini çeşitli deneyimleri yaşayarak tanımalıdır ve kendine ait bir düşünce yöntemi ile yeteneklerini geliştirebilmelidir. Bu doğrultuda Dewey’in kariyerinin başlarında etkisi altında kaldığı evrim düşüncesinin etkileri görülmektedir. Dewey’e göre insanın düşünce yapısı, deneyimlerini biçimlendirmektedir ve deneyimleri de düşünme bakış açısıyla değiştirmektedir.

Oluşturmacı eğitim sistem içerisinde öğrenciler yoğun bir bilgi aktarımı sonrasında ezilmez ve problemlerin kendisine dair fikir sahibi olmaları hedeflenir. Dewey, bu biçimde bir eğitim görmüş öğrencilerin eğitimin ilk yıllarında klasik eğitime kıyasla daha az bilgi sahibi oldukları düşünülse de sağlam bir temel meydana getirdikleri için daha sonraki zamanlarda hızla ilerleyeceklerini ifade etmektedir. Dewey, eğitim üzerine yapmış olduğu tespitler yapar iken kendisini herhangi bir yetenek ile sınırlandırmamıştır. Yalnızca üzerine düşündüğü konunun gereksinimleri üzerine eğilmiştir. Bunun sonucunda ise eğitim alanında net ve yalın açıklamalarda bulunmuştur.

Sosyal psikolog kimliği olan bir eğitimci nasıl davranırsa Dewey’de öyle davranmıştır. Çocuğu ilk önce birey olarak tanınması, kimliğini, kişiliğini bastırmaksızın gereken önemi çocuğa vermesi, eğitimin merkezine çocuğu taşımaması, çocuğu eğitimin merkezine taşınması, doğal yapısıyla bütünleşmeyecek olan hiçbir şey için zorlamamayı ilke edinmemesi, çocuğun boyun eğici, edilgen bir külçe değil, araştıran, üreten, dinamik bir kişi olabilmesi için uğraş vermesi, bilgiyi, tek başına keşfedebilmesi için olanaklar tanınması, öğrenciye karşı ilgi uyandırması ve işi gönülle ile kalıcı kılabilmek için çalışması bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Sonuç olarak; toplumsal çevre, belli hedeflere yönelmekte olan, belli neticeler doğuran, belli uyarıcıların harekete geçmesini sağlayan ve onları güçlenmesini destekleyen ve bu doğrultuda kişinin duygusal ve zihinsel yeteneklerini, eylem içerisinde ortaya çıkmasıdır.

KAYNAKÇA

Baltacıoğlu, İ.H., 1964, Pedagojide İhtilal. İstanbul.

Bilasa, P., & Taşpınar, M. (2016). Öğretmen Adaylarının Yapılandırmacı Öğrenme Kuramına İlişkin Bilişsel Farkındalık Düzeyleri (Gazi Üniversitesi Örneği). *Education Sciences*, 11(2), 61-81.

Dewey, John: Tecrübe ve Eğitim, Çev. Dr. Fatma Başaran- Dr. Fatma Varış, 1966

Ertürk, S. (1981). Diktacı Tutum ve Demokrasi (Üçüncü Baskı). Ankara: Saydam Matbaacılık

Hotaman, D. (2010). Demokratik eğitim: Demokratik bir eğitim programı. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 3(1).

Kanad, F., 1948, Pedagoji Tarihi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Kansu, N. A., 1952, Pedagoji Tarihi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Peters, W. (1952). Psikolog ve Filozof Olarak John Dewey. *Psikoloji Çalışmaları*, 2, 10-18.

Sevim, K. (2018). Sosyal çalışma ontolojisi üzerine eleştirel bir deneme.

Smith, L., 1967, Çağdaş Eğitim. Çev.: Nurettin Özyürek. İstanbul: Varlık Yayınevi.

Sönmez, V., 1991, Eğitim Felsefesi. Ankara: Adım Yayıncılık.

Tezcan, M. (1985). Gençlik ve yabancılaşma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 18(1), 121-127.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.